

Asia: VN/1070/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sukupuolen vahvistamisesta sekä siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommenttinne liittyen sukupuolen vahvistamisen edellytyksiin (1 §):

Suomen Kätilöliitto – Finlands Barnmorskeförbund ry:n pitää lakiuudistusta ihmisoikeusnäkökulmasta katsoen välttämättömänä. On erittäin tärkeää, että sukupuolen oikeudellinen vahvistaminen eriytetään lääketieteellisistä tutkimuksista ja hoidoista, eikä sukupuolen vahvistamisen edellytyksenä ole lääketieteellistä selvitystä tai diagnoosia, vaan se perustuu henkilön omaan selvitykseen sukupuolen kokemuksesta. On kannatettavaa, että vaatimus lisääntymiskyvyttömyydestä poistetaan sukupuolen vahvistamisen edellytyksistä, sillä nykyinen vaatimus on ihmisoikeuksia loukkaava.

Täysi-ikäisyyden vaatimus ei ole ongelmaton. Ymmärrys omasta sukupuolesta ja tarve tulla kohdelluksi sen mukaisesti voi olla selvää jo aiemmin. Juridisen sukupuolen korjaaminen voidaan myöhemmin korjata uudestaan, joten mitään peruuttamatonta ei tapahdu. Sukupuolensa vääräksi kokeva alaikäinen voi kuitenkin hyötyä siitä, että saa elää omaksi kokemaansa sukupuolta todeksi. Vaatimus täysi-ikäisyydestä ylläpitää transnuorten vaikeutta saada apua ja tukea, jolla voi olla kauaskantoisia seurauksia niin yksilölle kuin yhteiskunnallekin muun muassa lisääntyneinä hoitokuluina. Transnuorten muita nuoria suurempi pahoinvointi on todettu muun muassa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kouluterveyskyselyssä (2019).

2. Kommenttinne liittyen hakemukseen ja sen käsittelyyn (2 §). Kommentteja pyydetään esimerkiksi siihen, onko sukupuolen vahvistamisen hakemusmenettely esitetystä muodostaan toimiva ja tarkoituksenmukainen.

On hyvä, että henkilön oman selvityksen edellytyksenä ei ole, että henkilö ilmaisee kokevansa olevan juuri transsukupuolinen, vaan että lähtökohtana on henkilön oma identiteettikokemus, jonka hän kokee vastaavan omaa sukupuoli-identiteettiään.

3. Kommenttinne liittyen sukupuolen vahvistamisen oikeusvaikutuksiin (3 §). Lausunnoissa pyydetään kiinnittämään erityistä huomiota sellaiseen lainsäädäntöön, jossa sukupuolelle annetaan merkitystä ja jota hallituksen esityksessä ei ole tunnistettu. Lisäksi huomiota pyydetään kiinnittämään säännöksen

aiheuttamiin muutostarpeisiin lausunnonantajan toiminnassa/hallinnonalalla.

Ehdotetun lain on esimerkiksi arvioitu mahdollisesti edellyttävän muutoksia vankeus- ja tutkintavankeuslakien säännöksiin vankien sijoittamisesta sekä henkilöntarkastuksista ja päihitteettömyyden valvonnasta. Vastaavia säännöksiä on myös laissa poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta. Lain on myös arvioitu edellyttävän muutoksia eräisiin rikoslain säännöksiin.

Lainsäädännön edellyttämien palveluiden varmistaminen on kannatettavaa.

4. Kommenttinne liittyen sukupuolen vahvistamisen oikeusvaikutuksiin ja vanhemmuuteen (4 §)

Ei kommentteja.

5. Kommenttinne liittyen vanhemmuutta kuvaavaan nimikkeen muuttamiseen (5 §). Erityistä huomiota pyydetään kiinnittämään sellaiseen lainsäädäntöön, jossa vanhemmuutta kuvaavaan nimikkeeseen liitetään oikeusvaikutuksia (vanhemmalle itselleen tai tämän lapselle) ja jota hallituksen esityksessä ei ole tunnistettu. Lausunnoissa pyydetään myös kiinnittämään huomiota niihin muutostarpeisiin, joita vanhemmuutta kuvaavan nimikkeen muuttaminen edellyttää esimerkiksi lausunnonantajan tietojärjestelmissä.

Vanhempi, lähivanhempi tai yhteistyövanhempi ovat tavallisimmin riittäviä sanoja. Henkilö voi tarvittaessa itse päättää käytetäänkö hänestä äiti tai isä -sanaa. Asia tullee ajankohtaseksi niissä tilanteissa, joissa aikuinen, jo aiemmin lapsia saanut vanhempi korjaa sukupuolensa.

6. Kommenttinne liittyen ulkomaisen päätöksen tunnustamiseen (6 §):

Ei kommentteja.

7. Kommenttinne liittyen lain voimaantuloon ja sen soveltamisen porrastamiseen (8 §):

Lainsäädännön voimaan saattaminen mahdollisimman pian on tärkeää.

8. Kommenttinne liittyen esityksen pääasiallisiin vaikutuksiin, ml. selvitykseen joka on laadittu lapsivaikutusarvioinnin tueksi. Lausunnoissa pyydetään kiinnittämään huomiota vaikutuksiin, joita lausunnonantaja arvioi esityksestä aiheutuvan toiminnalleen/hallinnonalallaan. Huomiota pyydetään kiinnittämään myös tietojärjestelmiin kohdistuviin muutostarpeisiin sekä muihin tiedonhallintalain 5 §:n 3 momentin kannalta olennaisiin asioihin.

Kommentoitu kohdassa 1.

9. Muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

Riittävät terveydenhuollon resurssit on turvattava.

Oinonen Päivi
Suomen Kätilöliitto - Finlands Barnmorskeförbund ry